

₹ 25.00

ISBN 978-81-237-0617-7

नेशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया

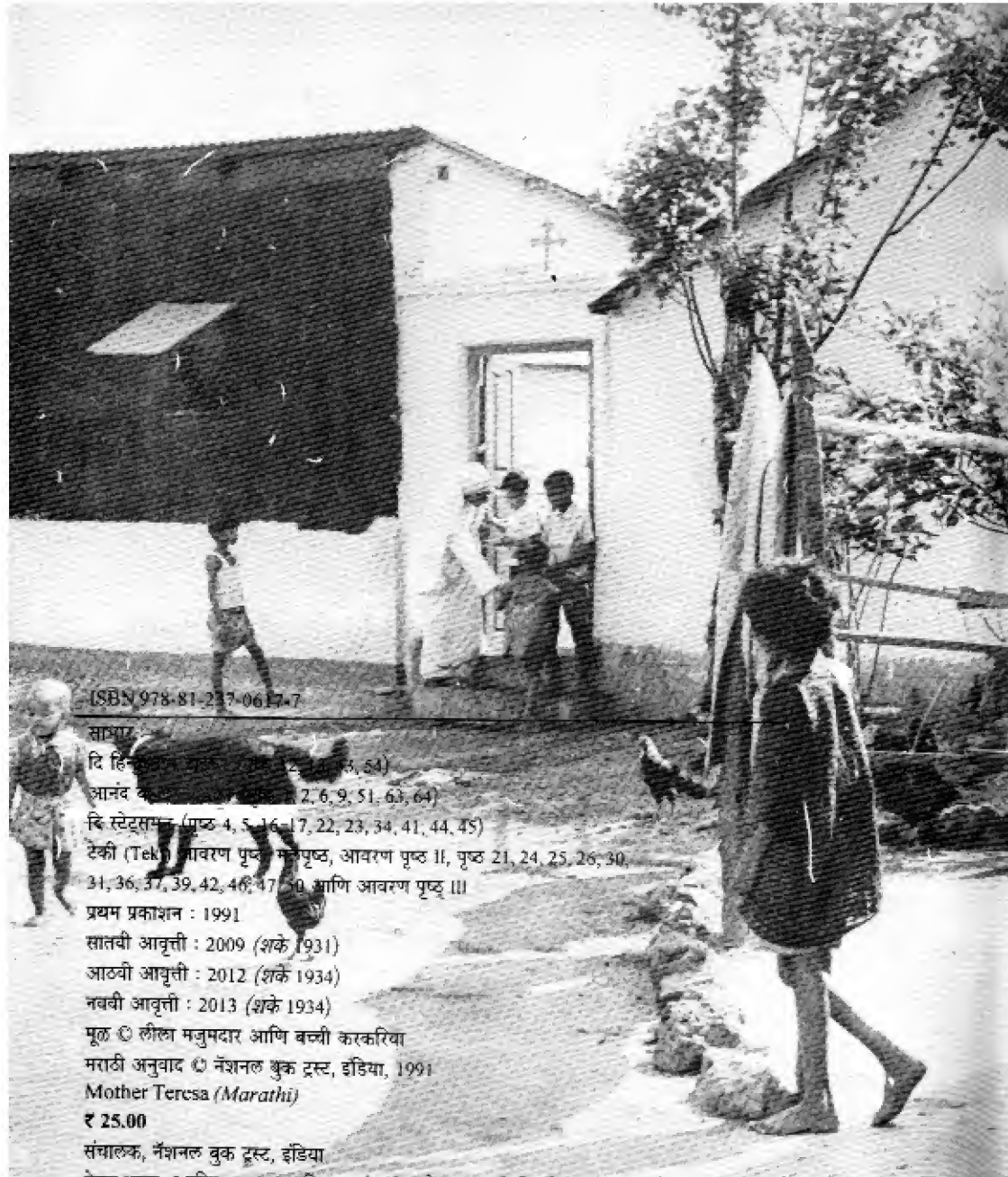
मदर
तेरेजा

लीला मजुमदार
बच्ची करकोरपा

अनुवाद

फा० फ्रान्सिस दिब्रिटो

ISBN 978-81-237-0617-7

सातवी

दि हिन्दी भाषा (पृष्ठ 2, 3, 5, 6, 8, 54)

आनंद का (पृष्ठ 2, 6, 9, 51, 63, 64)

दि स्टेट्समन (पृष्ठ 4, 5, 16, 17, 22, 23, 34, 41, 44, 45)

टेकी (Teki) आवरण पृष्ठ, मूलपृष्ठ, आवरण पृष्ठ II, पृष्ठ 21, 24, 25, 26, 30,

31, 36, 37, 39, 42, 46, 47, 50 आणि आवरण पृष्ठ III

प्रथम प्रकाशन : 1991

सातवी आवृत्ती : 2009 (शके 1931)

आठवी आवृत्ती : 2012 (शके 1934)

नववी आवृत्ती : 2013 (शके 1934)

मूल © लीला मजुमदार आणि बच्ची करकरिया

मराठी अनुवाद © नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया, 1991

Mother Teresa (Marathi)

₹ 25.00

संचालक, नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया

नेहरू बाल पुस्तकालय

मदर तेरेजा

लीला मजुमदार
बच्ची करकरिया

अनुवाद

फा० फ्रान्सिस विब्रिटो

सर्वांची आई

आपल्याला आपली आई आवडते. आई आपल्याला जेवूखाऊ घालते. आजारात आपली देखभाल करते. आपण दुःखीकष्टी असताना ती आपल्याला आधार देते. अशी एक आई आहे. ती हे सर्व करते पण ती अन्य मातांहून निराळी आहे. ती सर्वांची आई आहे. तिचं नाव आहे मदर तेरेजा.

कलकत्त्यामधील मरणोन्मुख, व्हिएटनाममधील जखमी, इथिओपियातील उपाशी, अमेरिकेतील एकाकी, अशा सर्व प्रकारच्या लोकांना, जाडया भरडया, निळया किनारीची साडी परिधान करणाऱ्या या स्त्रीचा फार आधार वाटतो. वेदनाग्रस्त जगाला तिचे दुबल हात कवेत घेतात.

डोंगर पालथे करणाऱ्या या स्त्रीकडे जग विस्मित होऊन पाहात आहे. पैसा कठून येईल याची तिला मुळीच चिंता नसते. परमेश्वराला सर्वांची काळजी आहे, असे ती मानते.

तिच्यावर पारितोषिकांची खैरात झाली आहे. १९७९ साली तिला शांततेचं नोबेल पारितोषिक मिळालं. पैसा मिळाला म्हणजे तिला विचार सुचतो, एखादं नवीन केंद्र उघडण्याचा किंवा गरजूसाठी निवास उभारण्याचा. गरीब, आजारी, नागवणूक झालेले

यांच्या गरजा भागविणे हीच खरी आपल्या कार्याची पोचपावती आहे, असे ती मानते. ही आहे मदर तेरेजाची गोष्ट. काम कितीही नावडत असलं, कठीण असलं तरी, मला त्याचं काय? असं त्या चुकूनही म्हणत नाहीत.

कलकत्ता येथे पोप दुसरे जॉन पॉल आणि मदर तेरेजा

आग्नेस नावाची मुलगी

आज मदर तेरेजा कलकत्त्याला कार्य करतात. तिथेच त्यांनी मिशनरीज ऑफ चॅरिटी या संस्थेची स्थापना केली आहे. पण, कलकत्त्याच्या गलिच्छ झोपडपट्टीपासून हजारो मैल दूर असलेल्या, हुबळी नदीपासून खूप अंतरावर असलेल्या, युरोपच्या एंड्रियाटिक समुद्राच्या हिरव्यागर किनाऱ्यावर आपल्या गोष्टीला प्रारंभ होतो.

२७ ऑगस्ट १९१० रोजी युगोस्लाविया देशातील स्कोपे नगरात अल्बेनियन कुटुंबात एका छोट्या मुलीचा जन्म झाला. त्यांनी तिचे नाव आग्नेस ठेवले. आग्नेस गोन्शा बोजाहिव ही मध्यमवर्गी किशोरीप्रमाणे वाढत होती. बहीण भावाबरोबर ती खेळ खेळायची, आईच्या पदराला धरून घरभर हिंडायची. आग्नेसचे वडील दुकानदार होते. वाडलांना तिचा भारी लळा.

आग्नेस ४ वर्षांची असताना महायुद्धाला तोंड फुटले. तिच्या शांत जीवनाला तडे गेले. तीनच वर्षांनी तिचे वडील देवाघरी गेले. तीन भावंडांना मोठे करण्यासाठी तिच्या आईला अतोनात कष्ट उपसावे लागले. युद्धामुळे निर्माण झालेल्या अडचणी आणि टंचाई यांच्याबरोबर आग्नेसच्या आईने घैर्याने दोन हात केले. जे मिळेल ते काम पत्करून, तिने आपल्या छोट्या कुटुंबाचे पालनपोषण केले.

मदर तेरेजा आपल्या बालपणाविषयी जास्त काही सांगत नाहीत, परंतु दोन घटना त्यांच्या ध्यानात राहिल्या आहेत. त्यावरून किती काळजीपूर्वक त्यांची जडणघडण झाली हे दिसून येते. एकदा आग्नेस आपल्या संगडयांसमवेत घरात बसली होती. एका नातेवाईकाबद्दल त्यांच्या कुटाळक्या चालू होत्या तेव्हा अचानक दिवे गेले. "आपण मुददाम दिवे घालविले, कारण गैरहजर व्यक्तीची बदनामी करण्यासाठी उजेडाची जरूरी नसते," असे नंतर तिला तिच्या आईने सांगितले.

दुसरी घटना आग्नेसच्या वर्गातील मित्रमैत्रिणी संबंधी आहे, त्यांच्यापैकी काहींचा स्वभाव तिच्या आईला आवडत नसे. पण आग्नेसची कान उघडणी करण्याऐवजी, तिच्या आईने तिला सफरचंदांची एक करंडी आणण्यास सांगितले. तिने त्याच्यात एक खराब सफरचंद ठेवले. काही दिवसांनी आईने तिला करंडी उघडण्यास सांगितले. त्या एका सफरचंदाने सर्व करंडी खराब केली होती. छोट्या आग्नेसला आयुष्यभर पुरेल असा धडा मिळाला.

आपल्या सेवाकार्याचा आपण नक्की कधी श्रीगणेश केला, हे मदरला आठवत नाही. एखाद्या सर्वसामान्य मुलीसारखी ती वाढत होती, तरी नियतीची आपल्यासाठी काहीतरी निराळी योजना आहे याची तिला अंतरी खात्री वाटत होती. भाविक रोमन कॅथलिक कुटुंबात ती लहानाची मोठी झाली. मनाने ती श्रद्धालू होती. लहानपणी आलेले युद्धाचे भयावह व भीषण अनुभव यामुळे संसार असार वाटू लागला. बंगालमध्ये कार्य करणाऱ्या जेज्वीट मिशनऱ्यांकडून ऐकलेल्या गोष्टींचा तिच्या मनावर परिणाम झाला. भोवतळ्यामध्ये आपल्यासाठी काय वाढलेले आहे याची जाणीव तिला वयाच्या बाराव्या वर्षीच झाली होती.

अठराव्या वर्षी युगोस्लावियामध्ये शिक्षण संपल्यावर, आग्नेसने सर्व सुखाचा त्याग करून जोगीण (नन) होण्याचे ठरविले. भारतातील बंगाल प्रांतात कार्य करण्याची तिची इच्छा होती म्हणून बंगालमध्ये कार्यरत असलेल्या लरिटो संघात तिने प्रवेश घेतला आणि आयर्लंडमधील डब्लीन शहराजवळील एका मठात ती दाखल झाली. आपले कुटुंब, आपला परिसर आणि देश याचा त्याग करून, १९२८ मध्ये आग्नेसने कलकत्त्याजवळील एन्टलीच्या सेंट मेरी स्कूलमध्ये शिक्षिका म्हणून आपल्या कार्याला

सुरुवात केली.

मागे वळून पाहण्याचा प्रश्न नव्हता. आग्नेस गोन्शा बोजाहिव हिने पहिले पाऊल उचलले होते. या कार्यामुळे तिला आंतरराष्ट्रीय सद्भावना मिळणार होती.

लरिटो कॉन्वेंटच्या एन्टली शाळेच्या प्राचार्यांसह मदर तेरेजा

प्रस्थान

एन्टली कॉन्वेंटचा परिसर शांत आणि सुंदर होता. ती मुलींची शाळा होती. बहुतेक मुली मध्यमवर्गीय होत्या. थोड्याशा गरीबही होत्या. हिंदू, मुस्लिम आणि ख्रिस्ती अशा तिन्ही धर्मांच्या त्या मुली होत्या. तरूण जोगीण आग्नेस वेधकपणे भूगोल शिकवी. आपल्या विद्यार्थिनींवर ती मनापासून प्रेम करी. मुलींनाही ती फार आवडू लागली होती. तिच्या इतर जोगिणी मैत्रिणी स्वभावाने श्रद्धालू आणि कष्ट करणाऱ्या होत्या. त्या पांढरा पायघोळ पोशाख घालीत व डोक्यावर काळी ओढणी घेत. त्यांचे जेवणखाण साधे परंतु चांगले असे. शांत, शिस्तबद्ध आणि रम्य असा तो जीवनक्रम होता.

परंतु त्या कॉन्वेंटच्या हिरव्यागार मैदानाच्या पलीकडे मोतीझील म्हणजे 'मोत्याचे सरोवर' या काव्यमय नावाची एक गलिच्छ झोपडपट्टी पसरलेली होती. वेड्यावाकड्या वस्तीमधून उघडी गटारे वाहात असत. कुपोषणाचे बळी ठरलेले, आजारी आणि बहुतांश बेकार स्त्रीपुरुष त्या झोपड्यात तग धरून जगण्याचा प्रयत्न करीत होते. उपाशी, रोगात अधनग्न मुले घाणीमध्ये भटकत हायची. आपल्या खोलीच्या खिडकीमधून मदर बाहेर नजर टाकी तेव्हा आपल्या सुखवस्तू जीवनाबद्दल तिचे मन तिला खायला उठे.

जगाचा त्याग करून भागणार नाही, तर गरिबी, अज्ञान आणि रोगराई यांच्या विरुद्ध लढा दिला पाहिजे याबद्दल त्यांची खात्री पटली.

औषधे आणि अन्नपदार्थ घेऊन त्या नित्यनेमाने मोतीझील झोपडपट्टीत जाऊ लागल्या. त्यांच्या विद्यार्थिनी त्यांना सोबत देत असत. आठवड्याला एका दिवसाचा भोजनाचा खर्च त्या मुली करीत असत. उच्च शैक्षणिक दर्जा आणि शिस्त यासाठी लॉरेटो सिस्टरांची ख्याती होती. १७ वर्षे मदर तेरेजानी त्यांच्या शाळेत शिक्षिका म्हणून काम केले. पण त्यांच्या मनात एक निर्णय मूर्तरूप घेत होता. अधिक उत्कटतेने देवाची सेवा करायला हवी, असे त्यांना वाटू लागले.

१० सप्टें. १९४६ चा तो दिवस उगवला. हिमालयाच्या पायथ्याशी वसलेल्या कर्सेऑंग येथील सेंट मेरी मठाकडे मदर निघाल्या होत्या आणि त्यांना "आमंत्रण" मिळाले. जणू देव त्यांच्याशी बोलला. मनातील अनेक वर्षांचा गोंधळ दूर झाला. आपला नवा जीवनमार्ग त्यांना स्पष्ट दिसू लागला.

त्या दृश्याची कल्पना करू या. युगोस्लावियाची आठवण करून देतील अशा नयनरम्य हिमालयातून नागमोडी वळणे घेत गाडी निघाली आहे. समोरची हिमाच्छादित शिखरे निळ्या आकाशाशी स्पर्धा करीत आहेत. खाली डोंगरमाथ्यावर देवदार, सूचिपर्ण आणि भोजवृक्ष डोलाने उभे आहेत. टेकड्यावरून धबधबे कोसळत आहेत. शेवाळलेल्या कडेकपाऱ्यांना वनस्पती ओढंगलेल्या आहेत. अकस्मात, एका क्षणात, मदर तेरेजाला खिस्ताने त्यांच्यासाठी आखून ठेवलेल्या जीवनकार्याचा साक्षात्कार झाला. बर्दिस्त कॉन्वेंटमधील सुखासीन जीवनाचा त्याग करून, गरिबातल्या गरीब वस्तीत जाऊन राहण्याचे व तिथेच कार्य करायचे, असा निर्णय त्यांनी घेतला.

कॉन्वेंटबाहेर पडून, कलकत्त्याच्या झोपडपट्टीत राहून तिथेच कार्य करण्याची इच्छा त्यांनी आपल्या मदर सुपिरीअरकडे प्रदर्शित केली. संधाने व नंतर रोमच्या धर्माधिकार्यांनी एक वर्ष हा प्रयोग करण्याची त्यांना परवानगी दिली.

लॉरेटो जोगिणींच्या कृष्णधवल पोशाखाचा त्याग करून निळ्या किनारीची जाडीभरडी साडी त्यांनी परिधान केली. साडीला खांदयाजवळ लहानसा क्रूस लटकवला. हाती बायबल घेऊन त्या कॉन्वेंटमधून बाहेर पडल्या त्यावेळी त्यांच्या

पसंमध्ये उणेपुणे पाच रुपयेही नव्हते. परंतु हृदय असीम श्रद्धेने आणि धैर्याने ओतप्रोत भरलेले होते.

१९४८ साली त्यांना भारतीय नागरिकत्व मिळाले. कलकत्त्याला येऊन त्यांना वीस वर्षे झाली होती. प्रदीर्घ चिंतन मननाअंती अखेर देवाची योजना त्यांना स्पष्ट दिसू लागली.

निराश्रितांना अन्नदान करताना

शोध

कार्य करण्यासाठी केवळ निश्चयाचे बळ पुरेसे नाही याची जाणीव मदर तेरेजाना होती. बिहार राज्यातील पाटणा शहरात अमेरिकन मेडिकल मिशनरीचे प्रशिक्षण केंद्र आहे. तिथे मदर तेरेजानी प्रवेश घेतला आणि रोगराई विरुद्ध लढा देण्यासाठी परिचारिकेचे प्रशिक्षण त्यांनी पुरे केले.

वर्षाखेरपर्यंत, कलकत्त्याच्या भयंकर परिस्थितीला तोंड देण्यासाठी त्यांनी तयारी केली. परंतु येताना, लिटल सिस्टर्स ऑफ द प्युअर या संघाच्या सिस्टरांबरोबर त्यांनी काही काळ घालविला परंतु त्या सिस्टरांचे कार्य मर्यादित स्वरूपाचे होते. रस्त्यावर भटकणारे भणंग भिकारी, आजारी आणि मरणाच्या पंथाला लागलेले यांची त्या सिस्टर्स सेवा करू शकत नव्हत्या. ज्यांचे कुणी नाही अशांच्या सेवेसाठी जीवन व्यतित करायचे असा निर्णय मदरने घेतला होता. अन्य सामाजिक संस्थांप्रमाणे, गरजूनी आपल्याकडे येण्याची वाट पाहत राहणे मदरला पसंत नव्हते. आपण त्यांचा शोध घ्यावा व त्यांना आसरा द्यावा असे मदरने ठरविले.

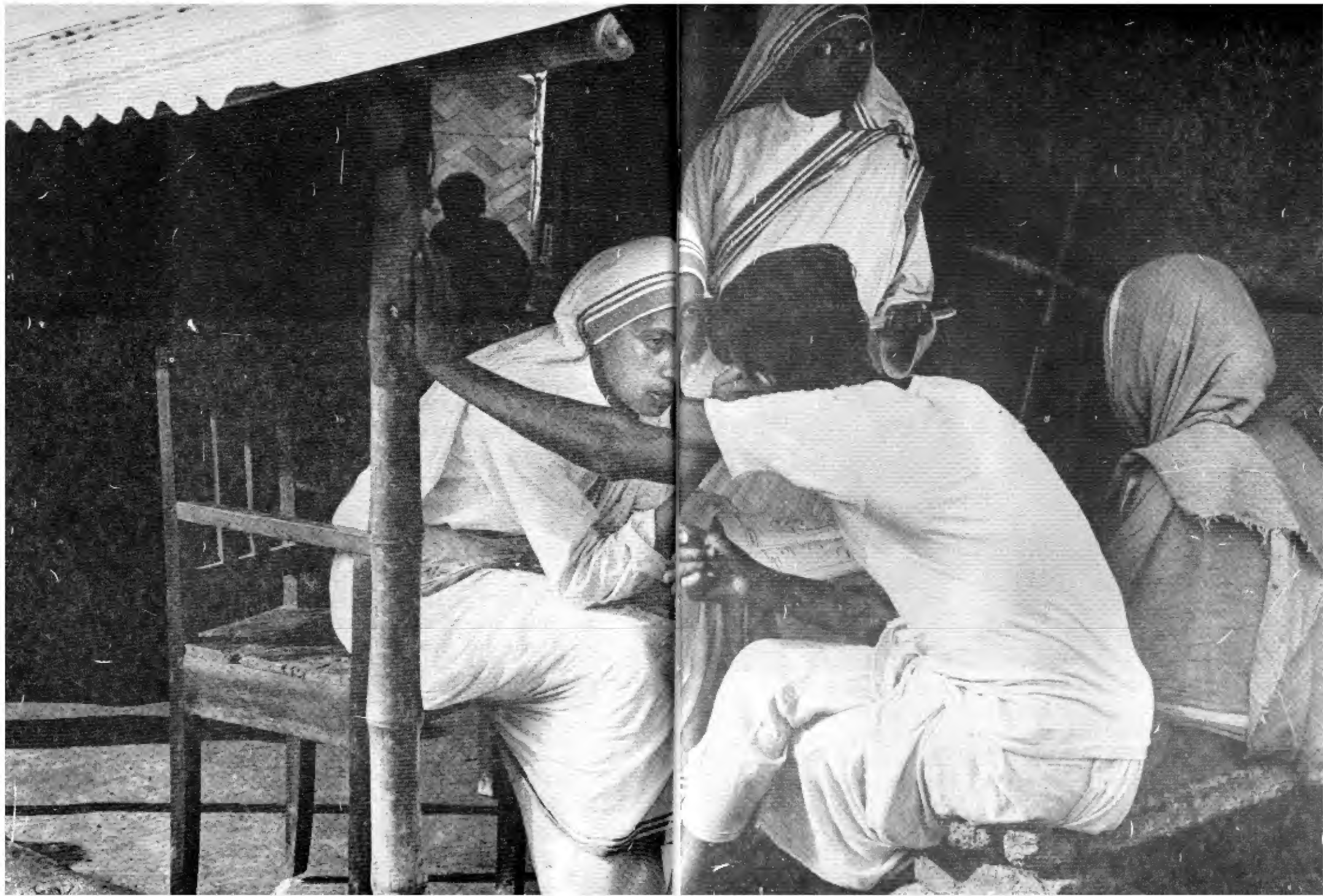
मदरसाठी समाजसेवा हे ध्येय नव्हते, तर परमेश्वराची सेवा करण्याचे ते एक साधन होते. मदर तेरेजा आणि त्यांच्या संघातील सिस्टर्स दिवसातील काही भाग

प्रार्थनेसाठी राखून ठेवतात. जे कार्य करण्यास अनेकांच्या अंगावर काटा उभा राहतो ते करण्यासाठी त्यांना प्रार्थनेमुळे शक्ती आणि धैर्य मिळते. आपण देवासाठी हे कार्य करीत आहोत याचा त्यांना कधीच विसर पडत नाही.

ज्यांची सेवा करायची त्यांनी आपला स्वीकार करावा म्हणून त्यांच्यासारखे होणे आवश्यक आहे हे मदरनी ओळखले. त्यांच्याप्रमाणे त्यांनी पोशाख केला, त्यांच्याप्रमाणे त्या जगू वागू लागल्या, त्यांच्याप्रमाणे त्या खाऊपिऊ लागल्या. सुती साडी त्या परिधान करायच्या, नळाखाली स्वतःच कपडे धुवायच्या, फरशी पसून काढायच्या. हाताने वरणभात खायच्या. हळूहळू त्यांनी बंगाली भाषा अवगत केली. त्या अस्थिरितपणे बंगालीत संभाषण करू शकतात. आपण स्वतःच्या पायावर उभे राहू तेव्हा, मोतीझील वस्तीत शाळा चालू करू असा निश्चय त्यांनी कॉन्वेंटमधून बाहेर पडताना केला होता. २१ डिसें. १९४८ रोजी त्यांनी ते बघन पुरे केले. पण त्या दिवशी शाळेचे दरवाजे उघडले नाहीत कारण त्या शाळेला दारेच नव्हती ! इमारत, बाके किंवा खडूफळा यांचा पत्ता नव्हता. काही जणांच्या मदतीने त्यांनी शाळा स्वच्छ केली. पूर्वी श्रीमंताच्या गुबबुबीत मुलांना शिकविणाऱ्या मदरने झोपडपट्टीतील रोड, उपाशी परंतु उत्साही मुलासाठी लहानश्या काठीने धुळाक्षरे गिरविण्यास सुरुवात केली.

एका नव्या युगाला सुरुवात झाली. हळूहळू बातमी पसरू लागली. कुणी टेबल आणून दिले तर कुणी बाके पुरविली. एक अनोळखी माणूस आला आणि शाळेसाठी मोठी देणगी देऊन निघून गेला. विद्यार्थ्यांचा तुटवडा नव्हता कारण या मुलांना कुणीही शिक्षणाची संधी उपलब्ध करून दिली नव्हती. काही मुले मजा पाहाण्यासाठी आली पण सर्वच शिक्षण घेण्यासाठी थांबली. अशाप्रकारे, मदरनी, रोगराईनंतर अज्ञान या दुसऱ्या शत्रूचा विमोड केला. त्यांच्या या लहान कार्याची तशी नोंद त्यावेळी घेतली गेली नाही.

परंतु त्या छोट्या रोपट्याचा आज वटवृक्ष झाला आहे. मदर तेरेजा आणि त्यांच्या सिस्टर्स आज अशा शंभरावर शाळा झोपडपट्टीमध्ये चालवितात.

वैद्यकीय सल्ला देताना एक सिस्टर

संघाची स्थापना

१९४९ चा फेब्रुवारी माहना उगवला. राहाण्यासाठी साधेसुधे घर आणि कार्य करण्यासाठी आपल्यासारख्या निष्ठावंत सेविका यांची आवश्यकता मदरला भासू लागली. आपल्याला हव्या असलेल्या गोष्टी देव पुरावतो यावर मदरची अपरंपार श्रद्धा. त्यांना घर आणि मदतनीस दोन्ही मिळण्यास अडचण पडली नाही.

सदगुणी व उदार हृदयाचे श्री. मायकल गोम्स यांच्याशी त्यांची गाठ पडली. मदर तेरेजाना निवासाची आवश्यकता आहे असे फादर हेनरी यांनी त्यांना सांगितले होते. मायकलची आई मरण पावली होती व घरातील तिची खोली रिकामीच होती. मदर जिथे प्रथम राहात होत्या त्या एन्टलीच्या निवास स्थानापासून जवळच, मध्य कलकत्त्यातील एका साध्या बोंळात ते घर होते. मदर तेरेजा येऊन राहिल्या तर ते घर पुनित होईल असे श्री. मायकल गोम्स यांना वाटले. त्यांना घराचे भाडे नको होते. घरातील कुठलेही सामानसुमान वापरण्याची मदरना मुभा होती.

मदरच्या गरजा फारशा नव्हत्याच. बरोबर लाकडी टेबल, बॅग, वायबल व छोटा क्रूस घेऊन त्या आल्या. गोम्सच्या घरातून त्यांनी एक खुर्ची घेतली.

मायकलची मुलगी मदरची एक आठवण सांगते. पावसाळ्यात एका संध्याकाळी

मदर झोपडपट्टीत काम करून थकूनभागून आल्या होत्या. त्यांचे कपडे चिब भिजले होते. त्यावेळी भुकेने व्यांकुळ झालेले दोन अतिथी अचानकपणे घरात आले. त्यांना खायला काय द्यायचं? असा प्रश्न मदरला पडला. गोम्सकडे निरोप गेला. त्यांनी थाळी भरून भात पाठवला.

मार्चमध्ये मदरना पहिली उमेदवार मिळाली. सुभाषिणी दास तिचं नाव. तिचीच विद्यार्थिनी. मोतीझील येथे ती मदरला मदत करित असे. देवाची आणि मदरची सेवा करण्यासाठी ती तयार झाली होती. तिनं व्रत-स्वीकार केला आणि सिस्टर आग्नेस हे मदरचे पूर्वीचं नाव धारण केलं. आज सिस्टर आग्नेस मदरचा उजवा हात समजली जाते. मदर सेवा कार्यासाठी लांब दूर जातात तेव्हा मुख्य घरातील कारभार तीच पाहाते.

सुभाषिणीच्या पावलावर पाऊल ठेवून दुसऱ्या अनेकजणी आल्या. अतिशय साधेपणाचं जीवन जगण्याचं आणि देवाचं कार्य करण्यासाठी त्याला संपूर्ण शरण जाण्याचं व्रत त्यांनी घेतलं. १९५० साली मिशनरीज ऑफ चॅरिटी या संघाची स्थापना झाली. ५४ ए लोअर सक्व्युलर रोड (आता आचार्य जगदीश बोस मार्ग) येथे मदरचे मुख्य कार्यालय उभे असून, जगभर पसरलेल्या शाखांचे मुख्य संचलन तिथून होते.

सुरवातीच्या अत्यंत गरजेच्या दोन वर्षांत श्री. मायकल गोम्स यांच्या आदरातिथ्याचा सिस्टरांना खूप फायदा झाला. श्री. गोम्स यांनी त्यांना प्रसंगी अन्न पुरविले. आजारी सिस्टरसाठी एका स्वतंत्र खोलीची व्यवस्था केली. मदरचा वाढता व्याप पाहून त्यांनी अधिक जागा उपलब्ध करून दिली.

परंतु संघाचा पसारा विस्तारत होता. अशावेळी आणखी एका उदार माणूस पुढे आला. तो मुसलमान होता व स्थायिक होण्यासाठी पाकिस्तानमध्ये निघाला होता. सेंट झेवियर स्कूलचा तो माजी विद्यार्थी होता व खिस्ती मिशन यांनी केलेल्या उपकाराची त्याला उतराई व्हायचं होतं. त्यानं अतिशय कमी किंमतीत आपलं घर मदरला विकत देण्याचं ठरविलं. परंतु मदरकडे पैसे नव्हते, नेहमीप्रमाणे तिनं देवाकडे प्रार्थना केली. लौकरच देणग्यांच्या रूपाने पैशाचा ओघ सुरू झाला आणि मदरनी ते घर विकत घेतले.

संघ दिवसेंदिवस वाढत होता. सिस्टर्स आनंदाने काम करीत होत्या. कुठलेही काम

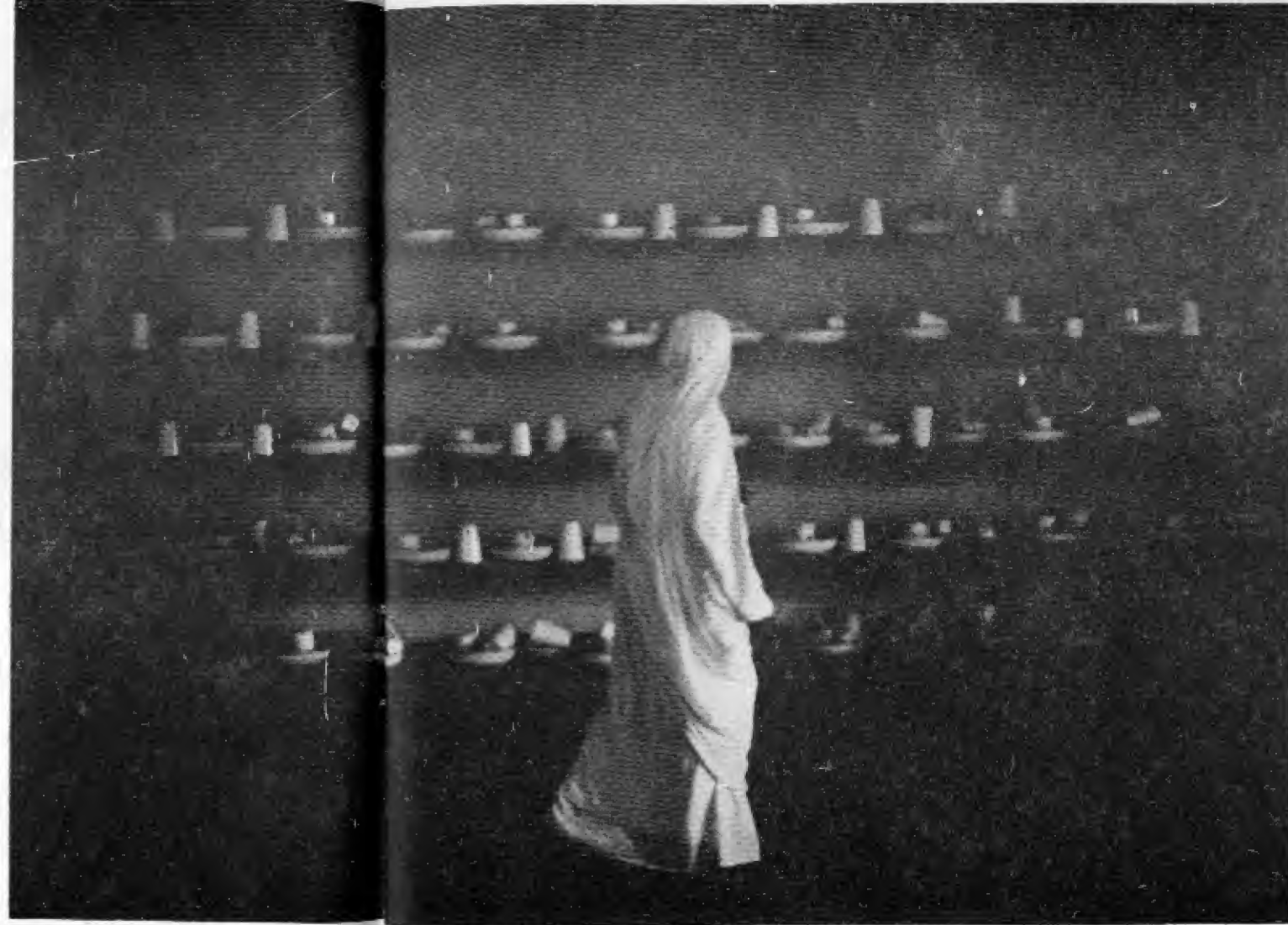

कमी दर्जाचे किंवा घाणेरडे आहे असे त्या मानीत नाहीत. मोठ्या प्रेमाने त्या सुजलेल्या जखमा धुतात आणि अळी पडलेल्या शरिराची काळजी घेतात. अस्वच्छ माणसाला त्या हळूवारपणे आंघोळ घालतात. आपले सर्वस्व खिस्ताला अर्पण करण्याच्या भावनेमुळे अत्यंत दयनीय अवस्थेतील माणसाला त्या स्पर्श करून नवजीवन देतात. जगातील सर्वात दुर्दैवी जीव त्यांच्या घरात आढळतात. पण त्यामुळे त्या कधीच निराश किंवा दुःखी दिसत नाहीत, उलट त्यांचे चेहरे नेहमी उजळलेले भासतात.

सिस्टर्सना कठीण नियमांचं पालन करावं लागतं. कलकत्ता शहर साखरझोपेत असताना, भल्या पहाटे ४.३० वाजता त्या उठतात. पहिले दोन तास मनन चिंतन व प्रभूबलिदान ही प्रार्थना, यासाठी राखून ठेवलेले असतात.

न्याहरी केल्यावर, सिस्टर्स जोडीने आपल्या नेहमीच्या कामाला लागतात. सकाळी सकाळीच त्या शहराच्या रस्त्यातून, गल्लीबोळातून आणि गलिच्छ बस्तीतून फेरफटका मारतात आणि भुके कंगाल, अनाथ अपंग आणि मरणाच्या पंथाला टेकलेले यांना त्या उचलून घेतात. टाकून दिलेली छोटी मुले शोधून काढण्यासाठी त्या कचऱ्याचे ढीग उपसतात. प्रत्येक जीव मोलाचा आहे असे त्या मानतात. जगी ज्यास कुणी नाही, त्यांना त्या उराशी धरतात व आश्रय देतात. मदरने आपल्या सिस्टर्सना बजावून ठेवले आहे, “दुसऱ्यांना दुखवून चमत्कार करण्यापेक्षा, दुसऱ्यावर

गरिबांची आरोग्य सेवा

करुणेचा वर्षाव करताना चूक झालेली पत्करेल.”

दोन ओबडधोबड साड्या, प्रार्थनेचे पुस्तक आणि छोटा क्रूस हीच प्रत्येक सिस्टरांची सगळी धन दौलत. भेटायला येणाऱ्या नातेवाईकाकडून किंवा स्नेहयाकडून त्या काहीच घेत नाहीत. अन्नपदार्थ त्या वाटून घेतात. आपले कपडे त्या स्वतःच धुतात व आपली सर्व कामे स्वतः करतात. अनेक सेवा केंद्रातील मल्लेले कपडे धुण्याचे काम मुख्य केंद्रातील सिस्टर्स आनंदाने करतात.

एकदा कृष्णीतरी मदरना कपडे धुण्याची मशीन भेट देण्याचं ठरवलं. इतर सिस्टरांबरोबर चर्चा केल्यावर, मदरनी प्रेमाने ती भेट नाकारली. बादली, साबण आणि पाणी त्यांना पुरेसे होते. घरात फक्त पाहण्याच्या खोलीतच पंखे आढळतील. बाकी घरात पंखे नाहीत. “माझ्यासाठी आणि माझ्या सिस्टर्ससाठी देव मंजुळ बारा पाठवतो, तो पुरेसा आहे,” असे मदर सांगतात.

अर्थात मदरना व्यवहार कळत नाही, असे नाही. आधुनिक तंत्रज्ञानाकडे त्या पाठ फिरवीत नाहीत. अपूर्ण बाढ झालेली जी अनाथ अर्भके त्यांना सापडतात किंवा त्यांच्या घराच्या पायरीवर आणून सोडली जातात त्यांची बाढ होण्यास मदत करणाऱ्या इनक्युबेटर यंत्रांचा त्यांनी आनंदाने स्वीकार केला आहे.

दुःखितांचा आधार

कलकत्त्याच्या रस्त्यात आणि झोपडपट्टीत पडलेली निराश्रित व बेघर माणसे पाहून मदर तेरेजांचे हृदय तिळतिळ तुटते. त्यांना सोडून त्या पुढेच जाऊ शकत नाही. एखाद्या आजभ्याला दवापाणी देण्यासाठी व त्याच्याशी चार मायेचे शब्द बोलण्यासाठी धुळीमध्ये गुडघे टेकण्यात त्यांना कमीपणा वाटत नाही.

एका पावसाळ्यात मदर तेरेजांना रस्त्यावर अखेरची घटका मोजीत पडलेली एक बाई आढळली. त्यांनी तिला उचलून जवळच्या घराच्या ओटीवर नेले. मदरच्या कवेत असताना त्या बाईची जीवनज्योत मालवली. पण मरताना तिच्या ओठावर आनंद होता. मरणाच्या पंथाला लागलेल्यासाठी निवासस्थान बांधण्याचा निर्णय त्या दिवशी मदरनी घेतला. जीवनभर कुणी ज्यांची पर्वा केली नसेल, त्यांना जनावराप्रमाणे रस्त्याच्या कडेला प्राण सोडावा लागू नये, उलट त्यांचा शेवट गोड व्हावा, असे मदरना वाटते. मदरना एक देवमाणूस भेटला. तो डॉक्टर होता. त्याने आपल्या दवाखान्याचा ओटा मदरला वापरण्यासाठी दिला. एकाने टेबल दिले, दुसऱ्याने खुर्ची आणली, तर तिसऱ्याने औषधे पुरविण्याची जबाबदारी घेतली.

पण प्रचंड कलकत्ता शहराचा प्रश्न कसा काय सोडवायचा, असा प्रश्न निर्माण

झाला. मदतीचे अन्य दरवाजे बंद वाटले, तेव्हा काली मंदिराचा दरवाजा किलकिला झाला. कलकत्त्याचे कालीमंदिर जगप्रसिद्ध आहे. प्रार्थना करण्यासाठी आणि बली अर्पण करण्यासाठी हजारो भाविक येथे रांगा लावतात. अनेक जण आपल्या जीवनाची यात्रा सर्पावण्यासाठी येथे येतात. कलकत्ता महानगरपालिकेने मंदिराजवळची एक जुनी धर्मशाळा मदरना दिली. मदरनी आनंदाने तिचा स्वीकार केला. देशभरातून येणा-या यात्रिकांसाठी महानगरपालिकेने बांधलेली ती उतारशाळा होती. परंतु हळू हळू दारूबाजांचा आणि जुगार खेळणाऱ्यांचा तो अड्डा झाला. मंदिराशेजारी घडणा-या या गोष्टी कुणालाही पसंत नव्हत्या. महानगरपालिकेने गुंडांना हाकलले आणि मदरच्या ताब्यात घर दिले.

मरणोन्मुखांसाठी मदरना एकदाचं घर मिळालं, आणि आपुलकीचा अभाव या तिस या शत्रूविरुद्ध लढा सुरू झाला. त्यांनी घराला नाव दिले 'निर्मल हृदय.' जगाने ज्यांना टाकून दिले आहे त्यांचा अखेरचा दिवस सुखाचा व्हावा म्हणून मदर आणि तिच्या सिस्टर्स सर्व प्रकारचे प्रयत्न करतात. मृत्यूशय्येवर असलेल्या दुर्दैवी जिवांना जिव्हाळा आणि ओलावा मिळतो. त्यांची शेवटची इच्छा किती साधी असते! हिंदूंना हवे असते गंगाजल, तर ख्रिस्ती आणि मुसलमानांना हवी असते शेवटची प्रार्थना. कधी कुणाला एखादी सिगरेट पाहिजे असते, तर कधी कुणी नाटभर भाताची मागणी करतो. त्यांची अंतिम इच्छा पूरी करण्याचा प्रयत्न सिस्टर्स करतात. त्यांच्यावर त्या मायेचा वपाव करतात. आपुलकीच्या वातावरणात ते डोळे बंद करतात.

परंतु, प्रारंभी काही लोकांच्या मनात मदरच्या कार्याबद्दल शंका निर्माण झाल्या. हिंदू मंदिराच्या आवारात एक ख्रिस्ती मिशनरी स्त्री काम करते ही कल्पनाच त्यांना सहन झाली नाही. परिस्थितीचा फायदा घेऊन मदर त्या गरीब लोकांनी ख्रिस्ती करीत असाव्यात असा संशय त्यांना आला. त्यांनी पोलिसाकडे तक्रार नोंदवली.

उच्च पोलीस अधिकारी चौकशीसाठी आले, तेव्हा त्यांना काय दिसले? सर्वांग भयंकर जखमांनी भरलेल्या एका माणसाची मदर काळजी घेत होत्या. त्या अधिकाऱ्याचे हृदय हेलावले. त्याने तक्रार करणाऱ्यांना सांगितले, "तुमची मागणी असेल तर मी या जोगिणीला घालवून देतो, पण त्यापूर्वी तुम्ही तुमच्या आयांना आणि बहिणींना आणून ती

जे काम करते ते करायला लावा."

लोकांना आपली चूक समजून आली. कांहीजण तर नंतर मदरचे मदतनीस बनले. मरणोन्मुख आणि विकलांग यांच्यासाठी आश्रयस्थान बांधले जाते व प्रेमाने त्यांची देखभाल केली जाते हे पाहून जगातील तरुणतरुणी काही काळ येथे येऊन विनामूल्य सेवा करतात. त्यांना बंगाली किंवा हिंदी येत नसले तरी हृदयाची भाषा सर्वांना समजते.

मरणोन्मुख माणसांना कधी सिस्टर्स, तर कधी अनोळखी मित्र किंवा पोलीस उचलून आणतात. इस्पितळे अगोदरच भरलेली, तशात मरणाच्या पंथाला लागलेल्यासाठी कुणाकडे वेळ आहे? परंतु निर्मल हृदयमध्ये त्यांचे प्रेमाने स्वागत केले जाते. त्यांना न्हाऊखाऊ घातले जाते, आधार दिला जातो आणि ते या जगाचा कायमचा निरोप घेत असताना कुणीतरी त्यांच्या जवळ असते.

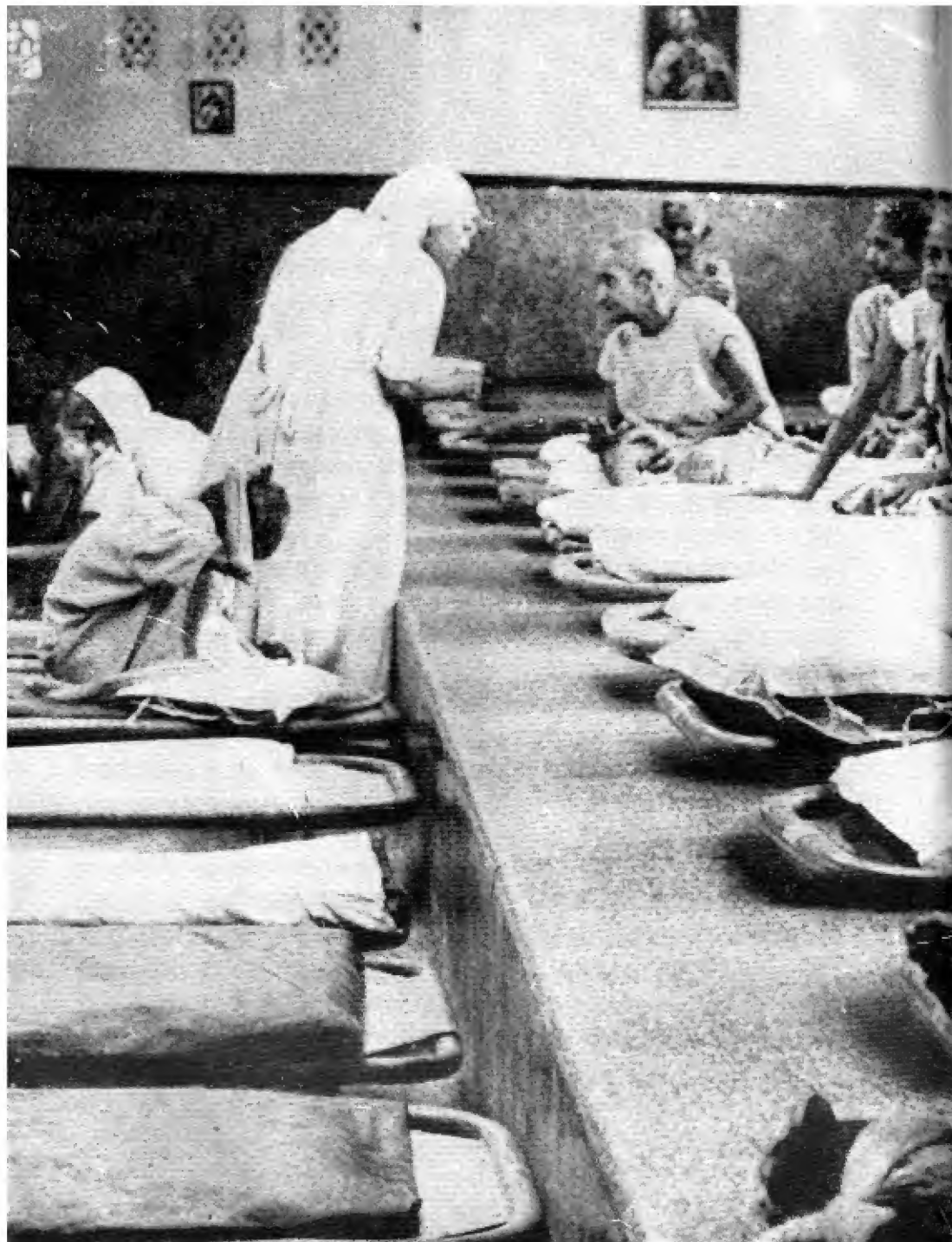
"जी माणसे मरणारच आहेत, त्यांच्यासाठी तुम्ही कशाला इतके श्रम घेता?" असा प्रश्न एका पत्रकाराने मदरना विचारला होता. मदर म्हणाल्या, "मी कुणाचे मरण थांबवू शकत नाही, परंतु, आपल्यावर कुणीतरी माया करीत आहे असा आधार माव मी मरणायांना देऊ शकते."

आपल्या आवारात कार्य करणाऱ्या मदरचे महत्त्व कालीमातेच्या मंदिरातील प्रोहितांना कळलेले आहे. त्यांचे परिवर्तन सर्वांत शेवटी झाले. अर्थात त्यांना दोष देता येत नाही. कारण परधर्मीय व्यक्ती आपल्या भागात लुडबूड करीत आहे हा विचार त्यांना प्रथम सहन होऊ शकला नाही. मदरना घालवून देण्याचे सर्व प्रकारचे प्रयत्न त्यांनी करून पाहिले.

परंतु, एक दिवस काय झालं, एका धर्मगुरूलाच कॉलेरा झाला. कॉलेरा हा संसर्गजन्य रोग असल्यामुळे त्याला मंदिरातून बाहेर पडावे लागले. कुठलेही इस्पितळ त्याला घेण्यास तयार नव्हते. अर्धमेल्या अवस्थेत तो रस्त्यावर पडून होता. मदरने त्याला निर्मल हृदयमध्ये आणले. त्याची पुत्रवत काळजी घेतली. तेव्हा इतर धर्मगुरूंचे डोळे उघडले व मदर देवाचे कार्य करीत आहे, हे त्यांना कळून चुकले. त्यानंतर ते मदर तेरेजांचे मित्र बनले व तिचे जाहीर कौतुक करू लागले.

कुणालाही "निर्मल हृदय" मधून परत पाठविले जात नाही. कुठलाही प्रश्न न

विचारता, सर्वांचा स्वीकार केला जातो. देवाची लाडकी मुले या नात्याने सर्वांना सारखीच वागणूक दिली जाते. एका गृहस्थाने सिस्टर लूकला विचारले, "तुम्ही सर्वांची सोय कशी काय करू शकता?" त्यावर सिस्टरने उत्तर दिले, "हे तर त्यांचंच घर आहे, मग जागेचा प्रश्न येतोच कुठे?"

निर्मल हृदयमध्ये स्त्रियासाठी एक आणि पुरुषासाठी एक अशा दोन लांबलचक खोल्या आहेत. तीनशे जणांची सोय तिथं केली जाते. खोल्यामध्ये दोन तारा बांधलेल्या असून, त्यावर मच्छरदाण्या टांगल्या जातात सर्व परिसर स्फटिकाप्रमाणे स्वच्छ असतो.

अर्थात येथे आलेले सर्वच मरण पावतात असे नाही त्या धर्मगुरूप्रमाणे काहीजण खडबडीत बरेही होतात. पाय कुजलेल्या एका अनाथ फळविक्याची गोष्ट. सर्वच इस्पितांनी त्याच्यासाठी दरवाजे बंद केले होते. कालीघाटाच्या जवळ एका रस्त्यावर त्याला टाकून दिले गेले. सिस्टरांनी त्याला उचलून आणले. त्याचा कुजलेला पाय कापून टाकला व नवा कृत्रिम पाय बसवला. तो आता व्यवस्थित चालू शकतो. त्याला केवळ नवीन पायच नव्हे तर नवीन आशा मिळाली आहे.

नवा विश्वास, नवे जीवन

मरणोन्मुखासाठी करीत असलेल्या कार्यामुळे मदर तेरेजांची कीर्ती सर्वत्र पसरली आहे. त्याचप्रमाणे गरीब, अनाथ, टाकून दिलेली बालके यांची त्या काळजी वाहतात म्हणून त्यांचे सर्वत्र नाव झाले आहे. आचार्य जगदीश बोस रस्त्यावरील मदर हाऊसपासून हाकेच्या अंतरावर त्यांनी अनाथ बालकासाठी 'निर्मल शिशुभवन' स्थापन केले आहे. त्या घरात प्रवेश करताच, भितीवर आपल्याला एक वाक्य लिहिलेले आढळते, "गरिबांना तुमची माया हवी, केवळ सेवा नको." अन्नाचा घास, एखाद ब्रॅकेट किंवा दानधर्म म्हणून चार नाणी फेकणे यापेक्षा प्रेम देणं अधिक कठीण असतं. प्रेम करणं म्हणजे जणू स्वतःच्या हृदयाचा तुकडा कापून देणे. मदत घेऊन येणाऱ्याकडे मदर ही मागणी करतात. वस्तू महत्वाच्या नाहीत असे नाही, परंतु सेवा करणाऱ्याकडून अधिक अपेक्षा केली जाते. आयांनी जन्म देऊन ज्या बालकांना टाकून दिलेले असते त्यांना परिचारिका हॉस्पिटलमधून घेऊन येतात. काहीना तर मदरच्या किंवा निर्मला शिशुभवनच्या दारात आणून टाकलेले असते.

गटारात आणि कचऱ्याच्या पेटीत टाकून दिलेली बालके येथे आणली जातात. अशा अर्भकांना आणि मुलांना येथे जगण्यासाठी सर्वकाही दिले जाते त्यांना खाणेपिणे,

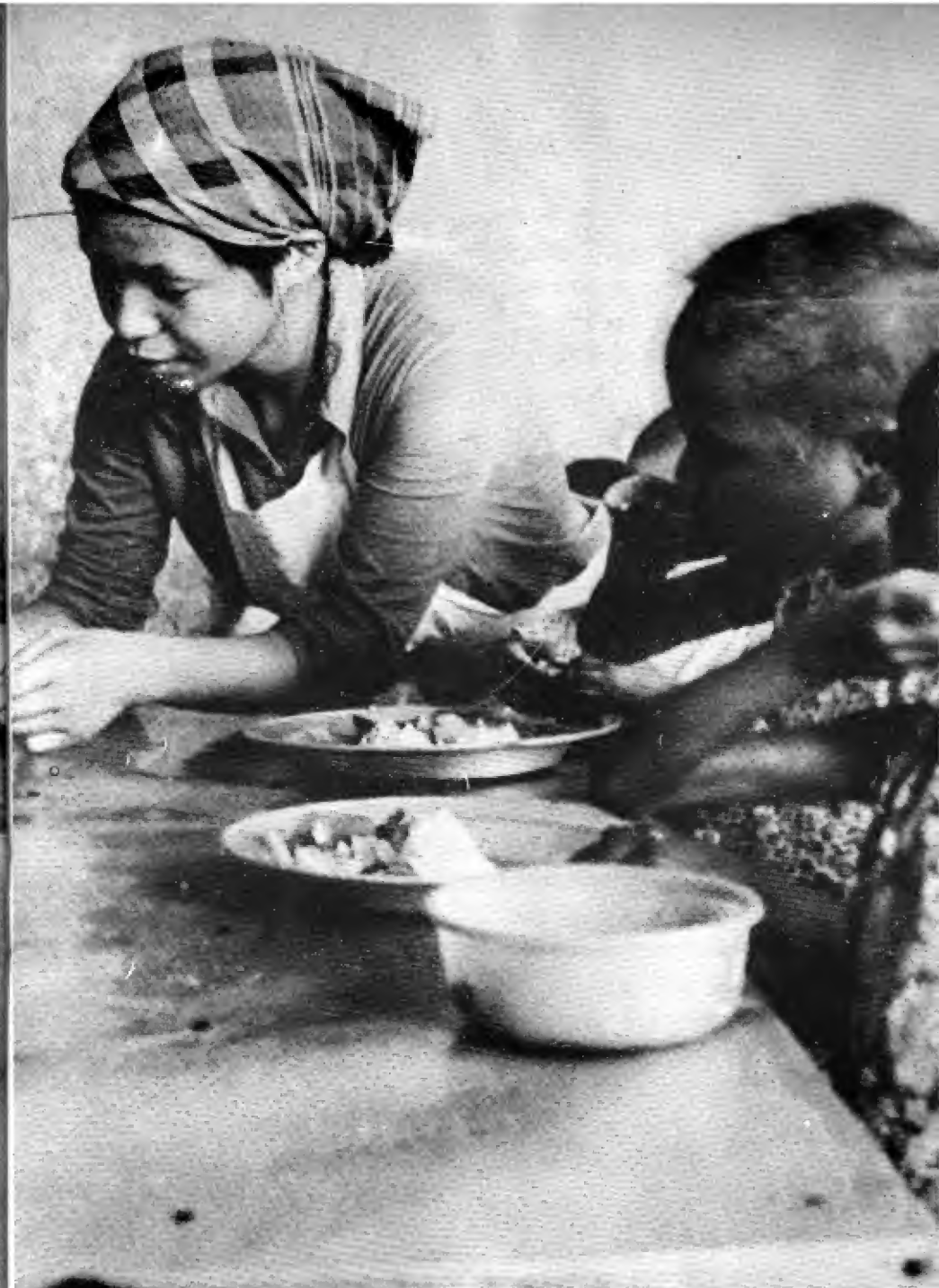
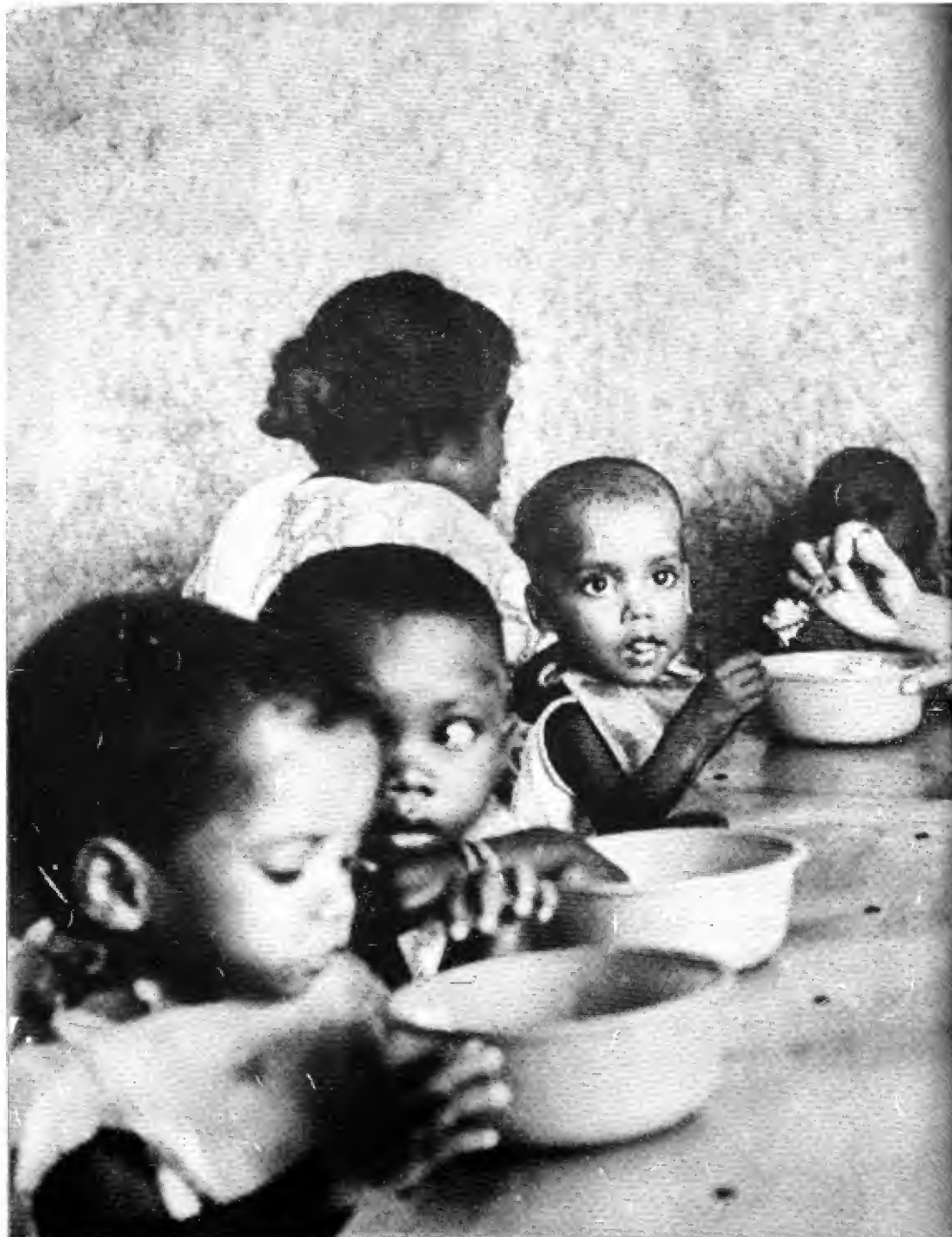
दवाऔषध, कपडेलत्ते आणि सर्वात महत्वाचे म्हणजे मातृवत प्रेम दिले जाते. समाजाचे समर्थ नागरिक म्हणून ती मोठी होतात.

ज्यांच्याबद्दल आशा वाटत नव्हती अशी मोठी मुले प्रेमाच्या वातावरणामुळे अगदी बदलून गेली आहेत. 1968 ची गोष्ट. पोलिस कमिशनरने एका मुलाला मदर तेरेजांच्या ताब्यात दिले. त्याला चोरी करण्याची व खिसे कापण्याची सवय जडली होती. मारझोड करून त्याला तुरुंगात डांबण्यात आले, सुधारशाळेत पाठवण्यात आले. परंतु काहीच फायदा झाला नाही. मदरने त्याला आसरा दिला आणि प्रेम दिले. आणि काय चमत्कार, थोड्याच दिवसात तो बदलून गेला. जबाबदारीची कामे तो आता प्रामाणिकपणे पार पाडतो. वर्षभरात सुमारे १०,००० मुले निर्मला शिशु भवनमध्ये आणली जातात. सिस्टर्स त्यांची काळजी घेतात. ती मोठी होतात तसे त्यांना लिहायला वाचायला शिकवले जाते, धंदे शिक्षण दिले जाते व ते नोकरीधंद्याला लागतात. मुलींची चांगल्या कटुंगात लग्ने होतात व त्या सुखाने नांदतात. मुलीवर इथे चांगले संस्कार होतात म्हणून अनेक सुखवस्तू पालक आपल्या मुलासाठी त्यांना मागणी घालतात.

अर्थात, केवळ प्रेमावर हे कार्य पार पडू शकत नाही. पैशाचीही गरज असतेच. जगातील अनेक राष्ट्रांतून लोक मदरना मदत पाठवतात. आज त्यांची कीर्ती सर्वदूर पसरली असून जगाच्या कानाकोपऱ्यातून मदतीचा ओघ चालू आहे. परंतु, जेव्हा त्यांच्याकडे साधनसामुग्री नव्हती आणि त्यांची माहिती अनेकांना नव्हती तेव्हादेखील त्यांनी कुणालाही रिकामी हाती पाठवले नाही. मदरचा देवावरील विश्वास खूप दांडगा आहे. त्यामुळे जगातील वेदनाग्रस्तांचे ओझे तिने आपल्या दुबल खांदयावर घेतले आहे. देव पुरेसे देतील असा त्यांना भरवसा वाटतो आणि देवाने त्यांना कधीच निराश केलेले नाही.

काही वर्षांपूर्वीची गोष्ट. जवळ पैसे नसताना त्यांनी आग्राला बालगृहाचे काम हाती घेतले. बांधकाम अध्यावर आले. मदरना १०,०००/- रुपयांची गरज भासली. पैशाबिना काम तसेच सोडून देण्याची भीती निर्माण झाली. त्याचवेळी त्यांना फोनवरून बातमी मिळाली की त्यांना मंगसेमे पारितोषिक मिळाले होते. मानसन्मानाबरोबर इमारतीसाठी कमी पडलेले रु. १०,००० त्यांना मिळाले. तेव्हा मदर हसत हसत

म्हणाऱ्या, "हे घर बांधलं जावं अशी प्रभूची इच्छा आहे."

एकदा कडाक्याची थंडी पडली होती. शिशुभवनातील बालकं कुडकुडत होती आणि घरात पुरेशी ब्लँकेटे नव्हती की गोधड्या शिवण्यासाठी कापूस नव्हता. मुलांचे थंडीपासून रक्षण करण्यासाठी मदर स्वतःची गोधडी उसवण्याच्या तयारीत होत्या. तोच दारावरची घेल वाजली. सिस्टरने दरवाजा उघडला. कायमचा परदेशी निघालेला तो गृहस्थ होता. आपल्या रज्या, ब्लँकेटे, आणि नव्या गादया शिशुभवनाला दान करण्यासाठी तो आला होता.

मदरच्या घरात असे लहान चमत्कार नेहमी घडत असतात. एकदा घरातला शिधा संपला. मुलांना काय वाढावं असा त्यांना प्रश्न पडला. त्याचवेळी एक बाई तांदळाची गोणी घेऊन दत्त म्हणून हजर झाली.

एकदा खूपच कठीण प्रसंग आला होता. खाऊ आणि खास भेटीबिना मुलांना नाताळ सण साजरा करावा लागणार अशी परिस्थिती निर्माण झाली. वर्षभर त्यांनी नाताळ सणाची आशेने वाट पाहिली होती. त्यांचे निराश चेहरे पाहून सिस्टर्सना खूप वाईट वाटले. अकस्मितपणे एक तिन्हाईत माणूस त्यांच्याकडे आला. त्याने मदरच्या हातात एक लिफाफा दिला व तो म्हणाला, "मुलांसाठी छोटीशी भेट." त्यात शंभराच्या दहा करकरीत नोटा होत्या. त्यावर्षीची खिसमस पार्टी अविस्मरणीय होती. परंतु नेहमीच कुणीतरी येऊन दरवाज्यावरील घंटी वाजवीत नाही. मग मदर सरळ मदत मागण्यासाठी बाहेर पडतात.

सुप्रसिद्ध पत्रकार आणि लेखक श्री. खुशवंतासिंग एकदा मदरना भेटायला गेले होते. ते एक आठवण सांगतात. एक बिस्किट कंपनी शिशुभवनला तुटलेली बिस्किटे पाठवीत असे. परंतु त्या वर्षी आर्थिक अडचणीमुळे कंपनी नेहमीची भेट पाठवू शकली नाही. मदर मालकांना भेटायला गेल्या. त्यांनी सांगितले की उत्पादनखर्च वाढल्यामुळे कंपनी तुटलेल्या बिस्किटांचीही विक्री करते.

मदरनी त्यांच्याबरोबर वाद घातला नाही. फक्त आपल्या उपाशी मुलांना ती बिस्किटे किती आवडायची, विचारी मुले जीवनातील अनेक आनंदाना कशी मुक्ली आहेत याचे जिवंत चित्र मदरनी त्यांच्यासमोर रेखाटले. मालकाचे डोळे भरून आले.

"तुटलेल्या बिस्किटांचे सर्व डबे मदरच्या गाडीत नेऊन ठेवा," असा आदेश त्यांनी कामगारांना दिला.

मदरना अनेक गोष्टींची कमतरता भासली तरी विश्वासाची कमतरता कधीच भासत नाही, आणि नेहमीप्रमाणे, परमेश्वर त्यांच्या मदतीला धावतो.

शिल्डा स्टेशनजवळील एक मोठे गोदाम मदरना देण्यात आले. त्यांनी त्याचे रूपांतर एका सुंदर घरात केले असून निराश्रितांना तिथे आश्रय मिळाला आहे. तिथे मुलांना लिहावाचायला तसेच हस्तव्यवसाय शिकविले जातात. रात्री बेघर मुले तिथेच झोपतात. ज्या दिवशी घराचे उद्घाटन झाले तेव्हा कुणीतरी गिर्चामिड अक्षरात लोखंडी दरवाजावर खरडले, "प्रेम म्हणजे देव." हेच मदरच्या शिकवणीचे सार आहे. प्रवचनावर नव्हे, तर सेवेवर मदरचा विश्वास आहे. जनसेवा हीच ईश्वरसेवा असे त्या मानतात.

दररोज मदरच्या घरात फळयावर एक प्रार्थना लिहिली जाते.

प्रार्थना हे शांततेचे फळ आहे

श्रद्धा हे प्रार्थनेचे फळ आहे.

प्रेम हे श्रद्धेचे फळ आहे

सेवा हे प्रेमाचे फळ आहे.

श्रद्धेमुळे सर्व साध्य होते. काही दिवसांपूर्वी मदर अमेरिकेत गेल्या होत्या. निधी वाढवण्यासाठी मदरने त्या देशातील विमा आणि इतर योजनांचा लाभ घ्यावा असे काहींनी सुचविले. मदरने पूर्णपणे नकार दिला. त्यापेक्षा वैयक्तिक देणग्यावर आपली अधिक मदत आहे असे त्यांनी स्पष्ट सांगितले. आपल्या अमेरिकन मित्रांकडे वळून त्या म्हणाल्या, "देवाने नेहमीच आमची काळजी घेतली आहे. तर मग आता, अमेरिकेत देवावर दिवाळे काढण्याची वेळ येईल असे तुम्हाला वाटते का?"

शिशुभवनातील आनंदी मुले —

सर्वकाही मंगल

जगात सर्वांना कुष्ठरोग्यांची भीती वाटत आली आहे, म्हणून त्यांना दूर सारले जाते. जुन्या काळी कुष्ठरोग्यांना घंटी वाजवीत आणि "अशुद्ध, अशुद्ध" अशा आरोळ्या करीत हिडावे लागे. त्यांना गावाबाहेरच वस्ती करावी लागे. आधुनिक विज्ञानाने या रोगावर इलाज शोधून काढले आहेत. काही पायरीपर्यंत आणि योग्य सावधगिरी बाळगली तर हा रोग संसर्गजन्य नाही असे सिद्ध झाले आहे. तरीही कुष्ठरोग्यांना अपमानस्पद वागणूक दिलीच जाते. आजसुद्धा कुष्ठरोग्यांना त्याचे कुटुंबीय वस्तीवर सोडून देतात. त्यांना वाळीत टाकले जाते.

निराधारांना आधार देणे हा मदर तेरेजांचा धर्मच झाला आहे. कुष्ठरोग्यांना त्या व त्यांच्या सिस्टर्स आश्रय देतात. जखमा धुणे, त्यावर मलमपट्टी करणे ही कामे सिस्टर्स आपल्या हातांनी करतात.

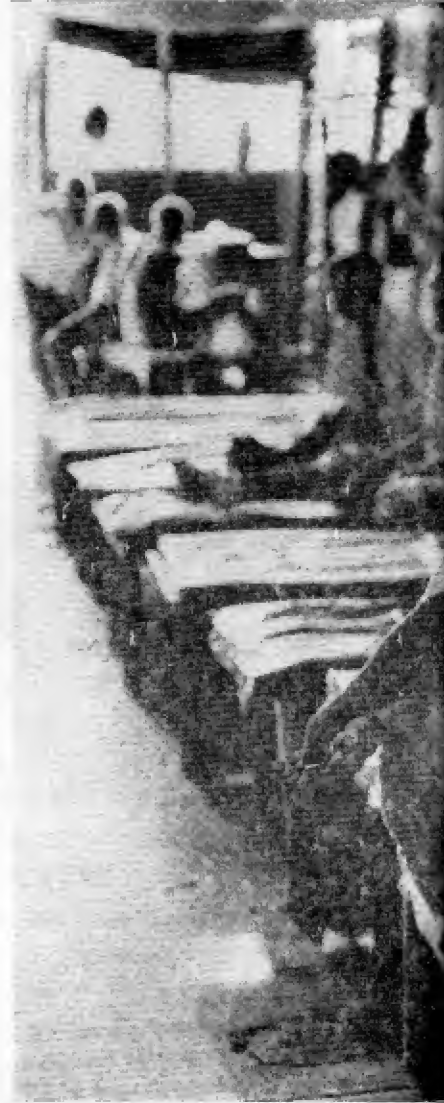
श्री. डेस्मंड डॉइंग यांनी मदर तेरेजांवर एक पुस्तक लिहिले आहे. मदरची कुष्ठरोग्यांबरोबर पहिली भेट झाली त्याचे ते वर्णन करतात. एका झोपडपट्टीत मदर सेवाशुश्रूषा करीत होत्या, त्यावेळी हाताचा अंगठा झडून गेलेला एक गृहस्थ त्यांना आढळला. तो कापून टाकण्याची गरज होती. मदरकडे फक्त कैची होती. हिच्या करून

मदरने अंगठा कापून काढला.

अशा प्रकारच्या शास्त्राक्रिया करण्यासाठी आज सिस्टरांना योग्य असे शिक्षण दिले जाते. निधी गोळा करून कुष्ठधामे स्थापन करण्यात आली आहेत. कलकत्त्याजवळील कुष्ठधामाला "प्रेमदान" असे सुंदर नाव देण्यात आले आहे. तिथे रूग्ण चारचौघासारखे सुखाने जीवन व्यतित करतात.

कलकत्त्याच्या उपनगरात टिटाघर येथे मदरनी "प्रेमनिवास" उभारले आहे. बरे झालेले कुष्ठरूग्ण एकत्र राहून उदरनिर्वाह करतात. काथ्यापासून ते दोरखंड, पिशव्या आणि चट्या तयार करतात. कलकत्त्याच्या रस्त्यावरील नारळाच्या हिरव्या साली बेचून त्यापासून ते काथे मिळवितात. यामुळे दुहेरी फायदा होतो: रस्ते स्वच्छ राहतात आणि बेकारांना काम मिळते. मदर गमतीने म्हणतात, "कचऱ्यापासून सोने तयार करण्याची ही किमया आहे."

निन्न हा एक धंदेवाईक भिकारी होता. तो अंगावर लकतरे घालायचा, हातापायावर मुददाम विद्रूप जखमा करून घ्यायचा व आपण कुष्ठरोगी आहोत असा बनाव करून कालीघाट मंदिराजवळ भिक्षा मागत बसायचा. दुर्दैवाची गोष्ट म्हणजे त्याला खरोखर कुष्ठरोग झाला. सदैवाने त्याला "प्रेमदान" मध्ये नेण्यात आले. तिथे त्याच्यावर योग्य उपचार झाले व तो बरा झाला. परंतु त्या

कुष्ठ रुग्णासमवेत मदर तेरेजा

अनुभवामुळे तो अंतर्बाह्य बदलून गेला आहे. आपण एकटे नाहीत, इतरांना आपली काळजी आहे, याची त्याला जाणीव झाली. त्याचा आत्मविश्वास बळावला, भिक्षा मागणे त्याने सोडून दिले. काहीतरी चांगले करण्याचे त्याने ठरवले. आता तो शांती नगरच्या दवाखान्यात कामाला लागला असून आनंदाने आणि स्वाभिमानाने जीवन जगत आहे.

सुदेव रे चौधरी हे बंगाली लेखक मदर तेरेजासमवेत सोदेपूर येथील कुष्ठधाम केंद्राच्या उद्घाटनासाठी गेले होते. तेव्हा एक मध्यमवयीन गृहस्थ मदरना म्हणाले, "तुमच्यामुळे आमची मुलगी बरी झाली असून तिचे लग्नही जुळले आहे. परंतु सोन्याची अंगठी, इतर गरजेच्या वस्तू आणि थोडाबहुत हुंडा देण्याइतकी आमची परिस्थिती नाही." मदरने तत्काळ उत्तर दिले, "देवाने तिला बरे केले आहे, तर आता तो तिच्या लहानमोठ्या गरजा पुऱ्या करील." एका सिस्टराकडे वळून त्या म्हणाल्या, "त्या छोट्या पेटीत पहा. मला वाटते तिच्यात एक सोन्याची अंगठी आहे." अंगठी आणि इतर गोष्टीही मिळाल्या आणि मुलीचे लग्न थाटात पार पडले.

मदर तेरेजाच्या संस्थेतर्फे १९९९ कुष्ठधाम केंद्रे चालविण्यात येत असून १,८३,००० रुग्णांची काळजी घेतली जाते. पारितोषिकापोटी मिळालेली सर्व रक्कम मदर गोरगरिबासाठी

वापरतात. मदरची कीर्ती जशी जगभर पसरत आहे तसा पैशाचा ओघ चालू आहे. सिस्टर्स गरजूंची काळजी वाहतात. अगदी छोट्या भेटीचाही आनंदाने स्वीकार केला जातो.

१९६४ साली पोप सहावे पॉल भारतात आले होते. तेव्हा त्यांना येथे फिरण्यासाठी फोर्ड या अमेरिकन कंपनीने लिमोसीन कार दिली होती. मदरच्या कार्यातील आपला सहभाग म्हणून, भेटीअंती पोपनी ती गाडी मदरना भेट म्हणून दिली. सामान्य गरिबासारखे जीवन जगण्याचे व्रत घेतलेल्या मदरना त्या उंची गाडीचा काय उपयोग ? पण मदरनी ती गाडी विक्रीला काढली नाही. त्यांनी तिचा लिलाव करण्याचे ठरविले. त्यामुळे त्यातून चौपट म्हणजे रु. ५,००,००० इतकी रक्कम मिळाली. त्या पैशातून त्यांनी एक कुष्ठधाम उभारले. १९७१ मध्ये मदरना २१,५०० डॉलर्सचे पोप तेविसावे जॉन शांतता पारितोषिक मिळाले. त्याचाही विनियोग त्यांनी बंगालमधील कुष्ठरोग्यासाठी केला.

आधार

मदरचे हात खूप मोठे असून, त्यांनी मरणोन्मुख, निराश्रित, आजारी यांना आपल्या उबदार कवेत घेतलेले आपण पाहिले. अजूनही त्यांचे हात लांब आहेत. डमडम विमानतळाजवळील जेसोर रोडवर निर्मल केनेडी गृह उभे आहे. १९७१ साली बांगलादेशामध्ये पाकिस्तानपासून मुक्त होण्यासाठी लढा झाला. त्यावेळी पूर्व बंगालमधून जे लोक पश्चिम बंगालमध्ये पळून आले त्यांच्यासाठी, आंब्यामाडांच्या या बनराईत पहिले निर्वासित केंद्र चालू करण्यात आले होते. आपली सर्व मालमत्ता तशीच टाकून, जीव मुठीत घेऊन ते लोक संरक्षणासाठी सैरावैरा धावले. धावपळीत अनेकांची आपल्या कुटुंबियापासून फारकत झाली. भयानक अनुभवामुळे अनेकांच्या डोक्यावर परिणाम झाले.

भारतीय सीमा विभागात उभारलेल्या निर्वासितांच्या छावण्यांना भेट देण्यासाठी सर्वप्रथम मदर आणि त्यांच्या सिस्टर्स धावल्या. अन्नपदार्थ, औषधे आणि सर्वात मोलाचे म्हणजे हृदयात प्रेम घेऊन त्या आल्या. युद्ध संपले. बांगला देश स्वतंत्र झाला. निर्वासित आपल्या देशात परतले. तेव्हा ती छावणी मदरना देण्यात आली. त्यावेळी जोसेफ केनेडी (ज्यु.) फौंडेशनकडून मदरना ५०,००० डॉलर्स मिळाले होते. त्यातून त्यांनी मतिमंद

लोकासाठी 'निर्मल केनेडी होमची' स्थापना केली. परदेशातून अतिशय कुशल असे मानसवैद्य येथे काही काळ कार्य करण्यासाठी येतात. सिस्टर्स त्यांच्याकडून उपचार शिकतात आणि रोग्यांची काळजी घेतात. काही रुग्णांची दयनीय दशा पाहून कीव येते परंतु सिस्टरांच्या चेहऱ्यावर आणि केंद्रात सर्वत्र शांती आणि समाधान विराजलेले दिसते.

"जे कधीच पूर्ण बरे होऊ शकणार नाहीत, ज्यांच्याबद्दल आशा नाही त्यांच्यासाठी कशाला त्रास घ्या आणि खर्च करा?" असा प्रश्न काहीजण विचारतात. पण मदरना त्यांचा युक्तिवाद मान्य नाही. त्या म्हणतात, "जीवन पवित्र आहे, सर्वच देवाची लेकरे आहेत. सर्वांची काळजी घेऊन निगा राखली गेली पाहिजे." अभागी जिवांची सेवा म्हणजे प्रत्यक्ष देवाची सेवा आहे असे त्या मानतात.

राष्ट्रीय पुरस्कार मिळालेल्या एका अपंग भगितीसमवेत मदर तेरेजा

प्रेम आणि सन्मान

मदर तेरेजांच्या कार्याची पावती म्हणून त्यांच्यावर अनेक पारितोषिकांचा वर्षाव करण्यात आला आहे. मिळालेल्या पैशाचा वापर मदर आणखी एक नवे घर बांधण्यासाठी करतात. आपल्याला मिळणारी मान्यता म्हणजे, गरीब आणि वेदनाग्रस्त यांना जगातील लोकांच्या विवेकशक्तीला आवाहन करण्याचा हक्क आहे असे त्या मानतात.

सर्वप्रथम भारत सरकारने त्यांचा सन्मान केला. १९६२ साली राष्ट्रपतींनी त्यांना 'पद्मश्री' दिली. त्याच वर्षी त्यांना उत्तम समाजसेवेबद्दलचे मॅगसेसे हे आंतरराष्ट्रीय पारितोषिक मिळाले.

आधीच नमूद केल्याप्रमाणे, १९७१ मध्ये पोप सहावे पॉल यांनी त्यांना पोप तोंवसावे जॉन शांतता पारितोषिक बहाल केले. त्याचसाली सप्टेंबरमध्ये अमेरिकेतील बोस्टन शहरातून त्यांना 'द गुड सॅमरिटन अवॉर्ड' आणि ऑक्टोबरमध्ये जॉन एफ. केनेडी आंतरराष्ट्रीय पुरस्कार प्रदान करण्यात आला.

१९७२ साली भारतसरकारने त्यांना आंतरराष्ट्रीय सामंजस्याचे नेहरू अवॉर्ड दिले. १९७३ साली धर्माधीन प्रगतीबद्दल इंग्लंडचे युवराज फिलिप यांनी त्यांना 'टेंपलटन

भारतरत्न स्वीकारताना मदर तेरेजा

अवॉर्ड' अर्पण केले. १९७४ साली अमेरिकेतून त्यांना 'मातेर एत माजिस्त्रा' हा सन्मान दिला. १९७९ साली त्यांना सर्वोत्तम असे नोबेल शांतता पारितोषिक मिळाले, तर १९८० साली भारतसरकारने भारतरत्न हया सर्वोच्च नागरी बहुमानाने त्यांना सन्मानित केले.

उपासमार दूर करण्यासाठी जे झटतात त्यांना संयुक्त राष्ट्रांच्या एफ.ए.ओ. या विभागातर्फे सेरेस पदक देण्यात येते. तोही मान मदरना मिळाला आहे. या पदकाच्या एका बाजूवर, कवेत घेणा-या दोन हातांच्या मध्ये भुकेकंगाल बालकाची प्रतिमा, आणि दुस-या बाजूला मदर तेरेजांचा चेहरा कोरलेला आहे. अशाप्रकारे त्यांच्या कार्याची चिरंतन आणि अपूर्व अशी नोंद करण्यात आली आहे.

सारे विश्व कवेत

कलकत्त्याच्या निनावी झोपडपट्टीपासून सुरू झालेले मदर तेरेजा यांचे कार्य आज जगभर पसरले आहे.

प्रत्येक खंडात, प्रत्येक देशात गोरगरीब विखुरलेले आहेत. जिथे गरीब तिथे निळया किनारीची जोगीण हजर! रोममधील वैभवशाली व्हॉटकनजवळील गरीब वस्तीपासून पॅसिफिक बेटावरील पापुआ न्यूगिनी या देशाच्या दूरस्थ कोप्यात मदर तेरेजांच्या सिस्टर्स सेवाकार्य करीत आहेत.

शरीराने आणि मनाने जखमी झालेले, एकाकीपणाचा शाप भोगणारे, युद्धामुळे व्याथित यांना मदर आपल्या कवेत घेतात.

बड्या विमान कंपन्यांच्या कार्यालयात सापडेल असा नकाशा मदरच्या मुख्य घरात लावलेला आपल्याला आढलेल. युरोप आणि आफ्रिका, आशिया आणि ऑस्ट्रेलिया, उत्तर आणि दक्षिण अमेरिका या खंडांतील कितीतरी देशात मदरची केंद्रे आहेत. जगाच्या कुठल्याही कानाकोप्यात दुःखवेदना असली तर मदर तिथे प्रेमाचा आणि सेवेचा घेऊन शान्तिदूतासारख्या धावत जातात म्हणून मदरची संस्था कार्य करीत असलेल्या देशांची केलेली यादी प्रत्येक वेळी कालबाह्य होते!

नोव्हे. १९८७ चे सुधारीत कोष्टक खाली दिले आहे. आकडेवारी तंतोतंत नाही, कारण तात्कालिक मदत मागणा-यांची संख्या खूप मोठी असून त्यांची मोजदाद ठेवणे शक्य होत नाही. जगातील अनेक मेंढ्राची हीच कथा आहे. त्यामुळे निश्चित आकडेवारी मिळणे कठीण जाते. हे सेवाकार्य अद्वितीय आहे, शांतपणे केलेल्या चांगल्या कामाचा हा ताळेबंद नाही.

मिशनरीज ऑफ चॅरिटी-आकडेवारी

१. मिस्टरांची संख्या	२२३३
२. झोपडपट्टीतील शाळा	९७
३. मुलांची संख्या	१३७७७
४. मदत केंद्रे	१९०
५. साप्ताहिक शिक्षा स्वीकारणारे	८००५६
६. दररोजचे जेवण घेणारे	८५५३३
७. शिवणकामाचे वर्ग	२०९
मुली	७९३७
८. टाईपिंग वर्ग	८
मुली	२४३
९. फिरते दवाखाने	७४५
रुग्ण	१५६९८२१
१०. कृष्णरोगी केंद्रे	११९
रुग्ण	१८२९४८
११. मरणोन्मुखासाठी गृहे	१८५
रुग्ण	३९८१
१२. अनाथालये	१०३
बालके	४२६०
१३. संगोपन केंद्रे	१०२
मुलांची संख्या	१५२३४
१४. मद्यपी आणि गर्दगस्तासाठी केंद्रे	६
१५. कुमारी मातासाठी गृहे	९
माता	४५२
१६. नैसर्गिक कुटुंब नियोजन केंद्रे	२२
मार्गदर्शन झालेल्या व्यक्ती	३९३९

विनम्रतेचा गौरव

स्वतःबद्दल किंवा आपल्या कार्याबद्दल बोलणे मदर तेरेजाना आवडत नाही. आपली कामगिरी किंवा संस्था याबद्दल त्यांनी लेख किंवा पुस्तके लिहिलेली नाहीत. "लोकांना माहिती मिळावी म्हणून तुम्ही वर्तमानपत्रात लेख का लिहीत नाही?" असा प्रश्न एका पत्रकाराने त्यांना केला तेव्हा त्या म्हणाल्या, "ते तर तुमचे काम आहे, माझे नव्हे"

मदरचे कार्यच बोलके असल्यामुळे त्यांना जाहिरात करावी लागत नाही. ज्यांनी त्यांना काम करताना पाहिले आहे किंवा ज्यांची त्यांनी सेवा केली आहे तेच त्यांचे प्रचारक बनतात. मदर तेरेजा ह्या अशी एक व्यक्ती आहेत की ज्या आपल्याला रिकाम्या हाती परत पाठवणार नाही याची शाश्वती गरीब गरजूंना पटलेली आहे. वर्तमानपत्रांनी आणि नियतकालिकांनी त्यांचे अपूर्व कार्य जगासमोर आणले आहे. जगात चांगली माणसे खूप आहेत. देवाच्या शोधासाठी अनेकांनी जगाचा त्याग केला आहे. इतरांना जीवन मिळावे म्हणून कित्येकांनी आपले देह ठेवले आहेत, परंतु, मदर तेरेजा यांचे व्यक्तिमत्व अद्वितीय असेच आहे. सौम्य प्रकृतीच्या व्यक्तीने सुरू केलेल्या संस्थेचे जाळे आज जगभर पसरले आहे. महत्वाची गोष्ट म्हणजे दीनदुबळ्यांनी आपल्या घराचे दरवाजे ठोठवावेत यांची त्या वाट पाहत नाहीत, तर त्यांच्या शोधार्थ

त्या हिंडत असतात. इतके व्यवहारी ज्ञान आणि इतकी करुणा असलेली दुसरी संघटक व्यक्ती शोधून सापडणार नाही. जिथे स्वयंस्फूर्त सेवेची गरज भासते तिथे मदत तेरेजा आणि त्यांच्या सिस्टर्स प्रथम हजर!

कितीही अडीअडचणी आल्या, तरी एकदा हाती घेतलेला प्रकल्प मदर वायावर सोडून देत नाहीत. प्रेमपूर्ण चिकाटीमुळे त्या नेहमी यशाच्या धनी ठरतात. त्यांच्या अध्यात्माला व्यवहारवादाची झालर असते हे त्यांचे एक वैशिष्ट्य आहे. या मितभाषी महिलेचे कार्यच त्यांचा पुकारा करतात. लहान लहान गोष्टीमुळे मदर आणि त्यांच्या सिस्टर्स कौतुकाचा विषय झाल्या आहेत. निर्मल केनेडी होम ही निर्वासितांची छावणी होती तेव्हाची गोष्ट. तिथे कॉलन्याची लागण झाली होती, त्यावेळी निर्वासितांची जातीने चौकशी करण्यासाठी सिनेटर केनेडी आले होते.

पाहणी करीत, आज्ञा-यांची चौकशी करीत ते छावणीभर फिर होते. एका ठिकाणी निळ्या किनारीची साडी नेसलेली एक व्यक्ती नळाखाली ओणवी असलेली त्यांना दिसली. मदरच्या संघातील ती सिस्टर होती. कॉलेरा रोग्यांचे मळलेले कपडे घुण्यात ती गर्क झाली होती.

सिनेटर केनेडींना आश्चर्याचा सुखद धक्काच बसला. ते पुढे सरसावले आणि हस्तांदोलनासाठी त्यांनी हात पुढे केला. हात मलीन झाला होता म्हणून सिस्टर हात पुढे करण्यास संकोचल्या. सिनेटर तिला म्हणाले, "जितका तुझा हात मलिन, तितका तो मी माझा सन्मान समजेन"

प्रेमस्वरूप परमेश्वर

लाख वेळा मदरना एक प्रश्न केला गेला आहे. जेव्हा त्यांना विचारले जाते, "हे काम करण्यासाठी तुम्हाला कोण प्रेरणा देते?" तेव्हा त्याचे उत्तर ठरलेले असते, "येशू ख्रिस्त". "पण हे सर्व करण्यासाठी तुम्हाला शक्ती कुठून मिळते?" या प्रश्नाला त्यांचे उत्तर असते, "बायबल".

प्रभुयेशू ख्रिस्त आणि पवित्र बायबल हे मदरचे मार्गदर्शक दीप असले, तरी त्यांच्या मायेला मर्यादा पडलेल्या नाहीत. सर्वजातीधर्माच्या आणि सर्व राष्ट्रांच्या गरजू लोकांना त्या आपल्या कबेत घेतात. दिसायला त्या चारचौघासारख्या, परंतु त्यांचे तेज विलक्षण आहे. प्रत्येक जण त्यामुळे दिपून जातो. त्यांची एकच प्रार्थना असते, "हे प्रभो, या जगात जे लोक दारिद्र्य आणि उपासमार यामुळे बेजार झाले आहेत त्यांची सेवा करण्यास तू मला पात्र कर"

आपण आपला देश सोडून मदर तेरेजांच्या मदत केंद्रात का आलो याचे स्पष्टीकरण देताना एक परदेशी गृहस्थ म्हणाले, "पश्चिमी राष्ट्रांतील भल्या मोठ्या संस्थामध्ये जे सहज मिळू शकत नाही ते येथे मिळते, ते म्हणजे प्रेम! मदर किंवा कुठलीही सिस्टर खोलीत शिरली म्हणजे लहानमोठ्या रुग्णांचे चेहरे आनंदाने फुलतात. मदर प्रत्येक

खाटेजवळ थांबतात, कुणाला प्रेमाने थोपटतात, कुणाचे अस्ताव्यस्त केस सारखे करतात, सर्वांशी आनंदाने बोलतात. रुग्णांच्या मनात फक्त आभाराची भावना नसते, संत म्हणून ते केवळ त्यांचा आदर सत्कार करीत नाहीत, तर जणू आई समजून ते मदरवर प्रीती करतात".

मदरच्या घरात प्रेमाचा आणि आनंदाचा तुटवडा नाही, चैनीच्या वस्तू मात्र त्यांच्या घरात अभावानेच दिसतील. सिस्टर्स अतिशय साधेपणाने जीवन जगतात व देवाचे कार्य करतात. त्या अगदी मनापासून आपली काळजी घेतात याची प्रत्येकांना मनोमन खात्री पटते. खालील उदाहरणावरून त्यांच्या कार्याचे स्वरूप दिसून येईल:

मदरच्या संघातील एक सिस्टर वैद्यकीय परीक्षेत विद्यापीठात सर्वप्रथम आली व ती सुवर्णपदकाची मानकरी ठरली. तिने ते पदक मदरना आणून दाखवले. मदरना खूप आनंद झाला परंतु मदर तिला म्हणाल्या, "हे बंधू, तू गरिबांमध्ये कार्य करणार आहेस. तुला सुवर्णपदकाची गरज नाही तर मग दुसऱ्या क्रमांकाच्या विद्यार्थ्याला तू ते दिलेस तर?" क्षणाचाही विलंब न लावता त्या सिस्टरने ते पदक परत केले. एका डॉक्टरांना ते मिळाले आहे. त्यांनी ते आपल्या दिवाणखान्यात टांगविलेले आहे. त्यांना पदकापेक्षा मदर तरेजा आणि त्यांच्या त्या निस्वार्थी सिस्टरांचा अधिक अभिमान वाटतो.

जगाला दान

मदर तरेजांची परमेश्वरावरील नितांत श्रद्धा ही त्यांना देवाने दिलेली देणगी आहे. आपल्या विश्वासाची आणि परमेश्वराच्या प्रेमाची लहानमोठी उदाहरणे त्या नेहमी सांगत असतात.

एकदा संत जोसेफच्या सणानिमित्ताने एक धर्मगुरु निधी गोळा करीत होते. मदरने आपली छोटी पेटी उघडली. त्यात फक्त एकच रुपया होता. आपण रुपयापेक्षा जास्त देऊ शकत नाही याबद्दल त्यांना फार वाईट वाटले. त्यांनी संत जोसेफची छोटी प्रतिमा त्या पेटीत ठेवली आणि देण्यासारखे काही जमले म्हणजे आपण प्रतिमा बाहेर काढायची असे काढायची असे त्यांनी मनाशी ठरवले.

दुस-या दिवशी एका सिस्टरने मदरना एक पांढरा लिफाफा दिला. त्याच्यात १०० रुपयाची नोट होती. मदरना खूप आनंद झाला. त्या हसत हसत म्हणाल्या, "त्या एका रुपयाचे १०० रुपये झाले आहेत तर! आता संत जोसेफ माझ्या पेटीतून बाहेर येऊ शकतो!"

सुरुवातीला आर्थिक साहय मिळविण्यासाठी मदरना खूप भटकवे लागले. आता पैशाचा पाऊस पडत आहे. अर्थात, कामाचा व्याप इतका वाढला आहे की मिळेल तितकी

मदत कमीच आहे. केवळ दारिद्र्यामुळे माणूस कंगाल ठरत नाही, भारतीय गरिबांची मने खूप श्रीमंत आहेत तर धनवान आणि संपन्न राष्ट्रात खूप दारिद्र्य आहे असे मदर नेहमी सांगतात. त्या म्हणतात, "आमच्याकडे खाण्यापिण्याची ददात असेल परंतु पश्चिमी राष्ट्रांतील एकाकीपणासारखे दारिद्र्य आमच्या देशात नाही. एका मुलाखतीवेळी त्या म्हणाल्या, "आज लोक प्रेमासाठी भुकेलेले आहेत. आम्ही इंग्लंड, अमेरिका आणि आस्ट्रेलियात जातो. तिथे खायला प्यायला कमी नाही पण तिथे फार मोठ्या प्रमाणात एकाकीपणा, नैराश्य आणि असहाय्यता आहे. तिथल्या माणसांच्या चेहऱ्यावरील हास्य कुणीतरी चोरले आहे. मानवी स्पर्शासाठी ते आसुसलेले आहेत. मायेच्या ओलाव्यासाठी ते भुकेले आहेत"

१९६५ साली मदरनी प्रथम भारताबाहेर आपल्या संस्थेची शाखा चालू केली. जगातील अनेक राष्ट्रात त्यांनी शाळा, अनाथालये आणि रुग्णालये यांचे जाळे विणले आहे. दीनदरिद्र्यासाठी त्यांनी घरे बांधली आहेत, आज्ञांसाठी आश्रम उभारले आहेत, कुष्ठरोगी, मतिमंद आणि असाध्य रोगाने पिडलेले यांच्यासाठी विश्रामधामे चालू केली आहेत. ग्वाटेमालात भूकंप झाला, तेव्हा मदरनी हवार्लादल लोकासाठी मदत केंद्र स्थापन केले. आस्ट्रेलियात मद्यपी आणि गर्दग्नस्त यांच्यासाठी त्यांच्या सिस्टर्स कार्य करतात. पॅलेस्टाईनमधील निर्वासितांसाठी मदरने १९७३ साली छावण्या उभारल्या. बंदूकीच्या गोळ्यापासून मदरने बैरूटच्या मुलांना वाचवले. जगाच्या कानाकोपऱ्यातील दुःखितांची हाक कानी आली म्हणजे मदर आपल्या सेविकांना तिथे पाठवतात. त्या तिथे मदत कार्य करतात.

मदर नेहमी सांगतात की जगात सागराइतक्या करुणेची जरूरी आहे. आपले कार्य म्हणजे सिंधूतील बिंदू, परंतु तो बिंदू मोलाचा आहे. त्याच्याविना सागर भिकारी ठरेल.

मदर तरेजा म्हणजे एक जिवंत संत आहे असे सगळे जग मानते. त्यांना प्रेरणा देणाऱ्या प्रभूखिस्ताप्रमाणे त्या दुःखितासाठी मांसया (आरोग्यदात्री) आहेत. खिस्ताच्या पावलावर पाऊल ठेवून, एक साधीसुधी व्यक्ती मानवतेचा कसा आशादीप होऊ शकते हे त्यांनी जगाला दाखवून दिले आहे.

